

NAJDÔLEŽITEJŠIE INFORMÁCIE O POVINNOM PREDPRIMÁRNOM VZDELÁVANÍ.

Od septembra sa niektoré deti v predškolskom veku na Slovensku budú vzdelávať povinne, či už inštitucionálne alebo v individuálnom domácom vzdelávaní. Tento článok prináša informácie o tom, pre ktoré deti to platí, čo to znamená, čo sa deti učia, aké sú pravidlá, kto je za čo zodpovedný, kto má aké práva a povinnosti.

Na úvod chcem pripomenúť a vyvrátiť jeden rozšírený mýtus. Ľudia radi spomínajú, že do roku 1989 bola predškolská výchova povinná pre deti rok pred plnením školskej dochádzky. Tento mýtus sa stal populárnym hlavne medzi diskutérmi nostalgicky a nekriticky spomínajúcimi na „krásy“ totalitného režimu. Napriek spomienkovému optimizmu diskutujúcich však až do súčasnosti je aj bolo predprimárne vzdelávanie, (či už pomenované ako predškolská výchova, alebo predškolské vzdelávanie) nepovinné. Táto povinnosť sa historicky prvýkrát zavádza novelou školského zákona s platnosťou od 1.9.2021.

Prečo sa zavádza povinné predprimárne vzdelávanie?

Časom sa menia pojmy a dnes sa už kedysi „predškolská výchova“ volá „predprimárne vzdelávanie“. Súvisí to s tým, že vzdelávanie sa delí na stupne podľa [Medzinárodnej štandardnej klasifikácie vzdelávania ISCED](#) a v nej tvorí vzdelávanie detí v ranom veku tzv. stupeň predprimárneho vzdelávania. Podľa našej [národnej klasifikácie vzdelávania](#) vychádzajúcej z tej [medzinárodnej](#), má tento stupeň vzdelania označenie ISCED 0 – predprimárne vzdelávanie. Naň potom nadväzuje primárne vzdelávanie ISCED 1, ktorého absolvovanie je predpokladom pre postup na stupeň ISCED 2 atď.

Od predprimárneho vzdelávania si právom sľubujeme zlepšenie šancí detí pre ďalšie vzdelávanie a pre ďalší život v spoločnosti. „Z výsledkov PISA vyplýva, že u pätnásťročných mladých ľudí, ktorí neabsolvovali predprimárne vzdelávanie, je trikrát väčšie riziko, že budú dosahovať slabé výsledky, než u tých, ktorí absolvovali viac ako rok takéhoto vzdelávania. Investícia do vzdelávania

a starostlivosti v ranom detstve znižuje potrebu väčšej miery výdavkov v neskorších fázach vzdelávania, v ktorých sú náklady na vyrovnanie rozdielov medzi veľmi dobrými a slabými výsledkami žiakov vyššie.“ (s.7)

Žiadne dieťa by nemalo zo žiadnych dôvodov ostať opomenuté a každé by malo dostať šancu na vzdelávanie.

Pre koho je určené povinné predprimárne vzdelávanie?

Predprimárne vzdelávanie je od **SEPTEMBRA 2021** prioritne určené pre **deti, ktoré dovърšili 5 rokov veku k 31.8.2021**. Pre rodičov, resp. zákonných zástupcov to znamená, že **každé dieťa v tomto veku musí byť zapísané do niektorej z materských škôl** a to aj v prípade, že bude plniť predprimárne vzdelávanie individuálnou, domácou formou.

Ak dieťa už do materskej školy chodí, netreba pre jeho zaradenie na povinné predprimárne vzdelávanie robiť nič, lebo dieťa automaticky pokračuje vo vzdelávaní vo „svojej“ materskej škole. Ak však doteraz do materskej školy nechodilo, je povinnosťou zákonného zástupcu ho do niektorej z nich prihlásiť, či už je to materská škola zriadená mestom, obcou, súkromná, či cirkevná. Podmienkou však aktuálne je, aby táto materská škola bola zaradená v sieti škôl a školských zariadení. **Ak tak zákonný zástupca neurobí, je to považované za nedbanie zákonného zástupcu o riadne plnenie povinného predprimárneho vzdelávania.** Sankčným nástrojom je určenie osobitného príjemcu prídavku na dieťa a príplatku k prídavku ([§ 12 Zákona č. 600/2003 Z. z., ods. 1 písm. a](#)), čo znamená, že rodine budú odobrané tieto prídavky a po náprave stavu sa opätovne stávajú ich príjemcom až po troch mesiacoch). Osobitným príjemcom sa na tento čas stáva obec/mesto a tieto peniaze majú byť vyžité v prospech dieťaťa, pre ktoré sú v konečnom dôsledku určené. **Toto sa môže stať aj keď zákonný zástupca neospravedlní neprítomnosť dieťaťa v povinnom predprimárnom vzdelávaní viac ako päť dní mesačne (s platnosťou od 1.9.2021).**

Rodičia detí, ktoré dovърšia do 31.8. päť rokov, by teda nemali na túto povinnosť zabudnúť – už teraz je potrebné dieťa zapísať do materskej školy a od septembra riadne sa starať o jeho dochádzku.

„Ak zákonný zástupca dieťaťa nedbá o riadne plnenie povinného predprimárneho vzdelávania svojho dieťaťa, oznámi riaditeľ materskej školy túto skutočnosť príslušnému orgánu štátnej správy a obci, v ktorej má zákonný zástupca dieťaťa trvalý pobyt.“
(Zákon 596/2003 Z.z. , odsek 15)

Dieťa bez ospravedlnenia zákonného zástupcu vynechá viac ako päť dní vzdelávania v mesiaci.

Zákonný zástupca neprihlási dieťa na plnenie povinného predprimárneho vzdelávania (nikde).

Musia to byť len päťročné deti?

Povinné predprimárne vzdelávanie môže byť však určené aj pre ďalšie dve kategórie detí.

A Deti, ktoré síce dosiahnu do 31.8. šesť rokov veku, ale nedosiahli školskú

spôsobilosť (pôvodný pojem **ODKLAD**) a z tohto dôvodu nenastúpia do základnej školy. Tieto deti budú pokračovať v povinnom predprimárnom vzdelávaní. Aby sa tak mohlo stať, a aby toto rozhodnutie bolo urobené čo najzodpovednejšie, podmienkou pre takýto krok je

- písomný súhlas príslušného zariadenia výchovného poradenstva a prevencie
- písomný súhlas všeobecného lekára pre deti a dorast
- informovaný súhlas zákonného zástupcu alebo zástupcu zariadenia (ak sú rodičom odobrané rodičovské práva)

O pokračovaní v povinnom predprimárnom vzdelávaní po novom rozhoduje **riaditeľka materskej školy, nie riaditeľ základnej školy**. Rozhodnúť o pokračovaní môže len ak má súhlasné stanoviská všetkých vyššie spomenutých strán.

B Deti, u ktorých je predpoklad, že dosiahnu školskú spôsobilosť o rok skôr a nastúpia do základnej školy ako päťročné.

Zrenie detskej psychiky je veľmi individuálne a každý rok sa stane, že niekoľko detí nastúpi do základnej školy, i keď ešte nemajú šesť rokov. Keďže podmienkou pre nástup do základnej školy je získanie predprimárneho vzdelania, je potrebné na tento krok myslieť už o čosi skôr. Ak rodičia, či učiteľky predpokladajú, že dieťa bude zrelé do školy už vo veku piatich rokov, môžu ho zaradiť na povinné predprimárne vzdelávanie o rok skôr. Keďže na tento krok sa nabaľujú ďalšie povinnosti, či finančné procesy, je potrebné toto urobiť **do 31.8.** tak, aby od nového školského roka 1.9. bolo dieťa už zaradené na povinné predprimárne vzdelávanie. Opäť nemôže ísť o svojvoľné, jednostranné, možno zaujaté rozhodnutie, ale aj k tomuto je potrebné predložiť riaditeľke materskej školy:

- súhlasné vyjadrenie príslušného zariadenia výchovného poradenstva a prevencie,
- súhlasné vyjadrenie všeobecného lekára pre deti a dorast.

Ak takéto dieťa nedosiahne školskú spôsobilosť, môže pokračovať v povinnom predprimárnom vzdelávaní ešte rok.

Povinné predprimárne vzdelávanie môže trvať maximálne dva roky (rok bežný a rok pokračovania). Každé dieťa musí následne nastúpiť na primárne vzdelávanie (či už v bežnej škole, či špeciálnej triede, či špeciálnej základnej škole, či formou individuálneho vzdelávania) a to aj deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Kde a koľko sa dieťa vzdeláva?

Podľa [aktuálne platného](#) znenia školského zákona sa povinné predprimárne vzdelávanie plní

- **priamou účasťou na výchove a vzdelávaní materskej školy alebo**

- **v individuálnom (domácom) vzdelávaní.**

Povinné predprimárne vzdelávanie priamo v materskej škole má **určený rozsah štyri hodiny denne**. Týmto samozrejme nie je dotknuté právo dieťaťa na celodennú výchovu a vzdelávanie, predškolační môžu do škôlky chodiť celý deň tak, ako ostatné deti. Kým vo vzťahu k prezenčnému vzdelávaniu v materskej škole sa v podstate okrem prísneho sledovania dochádzky dieťaťa nič nemení, individuálne vzdelávanie je úplnou novinkou, ktorá už teraz v čase zápisov do materských škôl, robí mnohým starosti.

Aktuálne platí, že každé dieťa, aj to v individuálnom vzdelávaní, musí byť zapísané do materskej školy zaradenej v sieti škôl a školských zariadení, ktorá je jeho „kmeňovou materskou školou“. To znamená, že aj rodičia, ktorí majú deti v tzv. „nesieťových zariadeniach“, t.z. v zariadeniach starostlivosti o deti ([podľa § 24 ods. 1 písm. c\) a e\) zákona č. 355/2007 Z. z.](#)), musia dieťa zapísať do materskej školy zaradenej v sieti (nižšie uvádzam plánovanú, zatiaľ však neschválenú zmenu v tejto veci). Neznamená to však, že pokiaľ si prajú naďalej využívať služby tohto zariadenia, musí dieťa nastúpiť do materskej školy zaradenej v sieti. Vysvetlím nižšie v bode 2..

Keďže individuálne vzdelávanie sa môže realizovať z rozličných dôvodov, aj tieto bolo pre začiatok potrebné odlíšiť.

1. Individuálne vzdelávanie podľa § 28b ods.2 písm. a) školského zákona, ktoré je určené pre deti so zdravotným znevýhodnením, prípadne zdravotne oslabené.

- môže byť určené len na základe písomného súhlasu všeobecného lekára pre deti a dorast,
- zabezpečuje ho učiteľka kmeňovej materskej školy v rozsahu najmenej dve hodiny týždenne, pričom toto finančne zabezpečuje materská škola v plnom rozsahu,
- dieťa neabsolvuje tzv. overovanie osobnostného rozvoja, aby sa zistilo, či je dieťaťu na prospech a plní obsah vzdelávania,
- učiteľka zabezpečujúca individuálne vzdelávanie predkladá správu o individuálnom vzdelávaní dieťaťa,
- individuálne vzdelávanie sa ukončí, keď pominú preň dôvody.

2 Individuálne vzdelávanie podľa § 28b ods.2 písm. b) školského zákona, ktoré je určené pre deti, ktoré chcú rodičia vzdelávať individuálne z iných dôvodov.

- na základe žiadosti zákonného zástupcu (§ 28b ods. 5 školského zákona),
- zabezpečuje ho osoba s minimálne stredoškolským (všeobecným alebo odborným) vzdelaním,
- podľa aktuálne platného právneho stavu ho zabezpečuje zariadenie podľa § 24 ods. 1 písm. c) a e) zákona č. 355/2007 Z. z., *(Poznámka: ak prejde aj druhým čítaním poslanecká novela školského zákona v stave, ako je predložená, tieto zariadenia sa po splnení podmienok a zaradení do registra stanú poskytovateľmi predprimárneho vzdelávania a individuálne vzdelávanie sa bude realizovať len formou domáceho vzdelávania),*
- finančne ho plne zabezpečuje zákonný zástupca,
- dieťa povinne absolvuje overovanie osobnostného rozvoja, aby sa overilo, či je dieťaťu na prospech a plní obsah vzdelávania,
- možnosť zrušiť individuálne vzdelávanie, ak dieťaťu nie je na prospech.

Aktuálne riaditeľky materských škôl na Slovensku prijímajú okrem žiadostí o prijatie na predprimárne vzdelávanie aj žiadosti o povolenie individuálneho vzdelávania detí z obidvoch vyššie uvedených dôvodov. K týmto žiadostiam pristupujú individuálne, keďže dôvody preň môžu byť rôzne. **Platí však, že ak rodič/zákonný zástupca predloží všetko, čo predložiť má, riaditeľka nemá neodôvodnene túto žiadosť zamietnuť. Čo má žiadosť obsahovať je taxatívne určené v [§28b školského zákona](#).**

Práve táto oblasť, okrem iných, je aktuálne predmetom [poslaneckého návrhu novely zákona](#), preto je možné, že článok po jeho schválení budem editovať. Predošlé aj nasledujúce riadky sú písané v súlade s platným právnym stavom k dnešnému dňu.

Čo je to spádová materská škola?

Keďže štát zafinoval určitej skupine detí povinnosť plniť predprimárne vzdelávanie, bolo potrebné zabezpečiť aj istú garanciu miesta pre každé takéto dieťa v inštitucionálnej forme vzdelávania v materskej škole, obdobne ako v prípade základných škôl. Garanciu miesta pre tieto deti má zabezpečiť určenie tzv. „spádovej materskej školy“, ktorá má povinnosť prijať dieťa, pre ktoré je predprimárne vzdelávanie povinné, a to až do výšky svojej kapacity. Každé dieťa, pre ktoré má byť vzdelávanie povinné, má teda podľa trvalého bydliska (dieťaťa) určenú materskú školu, ktorá má povinnosť ho prijať na predprimárne vzdelávanie. Až po prijatí všetkých detí, pre ktoré je predprimárne vzdelávanie povinné (s uprednostnením detí zo spádovej oblasti), môže prijímať ostatné, mladšie deti. Rodič môže pre dieťa vybrať aj inú materskú školu ako je spádová a nemá povinnosť ho zapísať aj do spádovej materskej školy.

Musí dieťa v materskej škole chodiť do „predškolskej triedy“?

V školskom zákone sa síce píše, že „deti, pre ktoré je predprimárne vzdelávanie povinné, sa spravidla zaraďujú do samostatnej triedy (§28 ods.8 školského zákona), no ich zriaďovanie je len možnosť, nie povinnosť. Riaditeľka prijíma deti až do naplnenia kapacity materskej školy, určenej RÚVZ, prijíma deti do školy a nie do triedy podľa veku. V materskej škole nemáme našťastie striktné určené takéto delenie tried podľa „ročníkov“. Počet predškolákov prijatých v materskej škole nemusí vždy „sadniť“ na počet detí v triede 5-6 ročných detí, ktorý je určený školským zákonom. Je preto často potrebné deti v triedach „miešať“ a vytvárať vekovo heterogénne triedy.

„Učivo“ v materskej škole, ktoré vymedzuje [štátny vzdelávací program](#) a následne školský vzdelávací program, nie je rozdelené „na ročníky“, deti sa majú učiť aktuálne to, čo zvládnu a na akej úrovni sa nachádzajú. Toto je veľká prednosť vzdelávania detí v materskej škole a ináč si to ani neviem predstaviť. Aj vo vekovo homogénnej aj vekovo heterogénnej triede má učiteľka vedieť nastaviť ciele a obsah činností tak, aby dieťa rozvíjala podľa toho, na čo aktuálne má. Každá učiteľka je kvalifikovaná pre vzdelávanie detí od 3 do 6 rokov a preto zvládne vzdelávať deti aj vo vekovo zmiešanej triede, i keď je to náročnejšie. Veľkým benefitom vekovo zmiešaných tried je sociálne učenie detí, kde sa deti aj jeden druhému stávajú „učiteľom“.

Ako sa dieťa vzdeláva a čo sa vlastne učí?

Vo vzťahu k otázke „ako“ by sa nemalo zmeniť nič. [Štátny vzdelávací program pre predprimárne vzdelávanie \(2016\)](#) a jeho ciele ostávajú v platnosti. Pre lepšie porozumenie tomu, čo má dieťa zvládnuť, bol aktuálne zverejnený metodický materiál k štátnemu vzdelávaciemu programu [Povinné predprimárne vzdelávanie – sprievodca cieľmi a obsahom](#) (2021), ktorý pomôže aj rodičom detí v individuálnom vzdelávaní riadne vzdelávať dieťa a nič neopomenúť.

Denný poriadok by mal byť aj pre deti v povinnom predprimárnom vzdelávaní upravený tak, aby zohľadňoval ich vývinové osobitosti, zákonitosti psychohygieny, aby umožňoval aj dostatok času pre spontánnu hru a to bez ohľadu na to, či ide o poldennú alebo celodennú výchovu a vzdelávanie. Deti nemajú prísť ani o možnosť odpočinku, či pobytu vonku, ktorý je v materskej škole každodenný a povinný. Sú dokonca materské školy zapojené ale aj nezapojené v projekte [Take me out](#), ktoré realizujú prevažnú časť činností vonku.

V žiadnom prípade by nemalo ísť na nejaký „nácvik“ školského vyučovania a ani učiteľky ani rodičia by nič také nemali požadovať. Všetko má svoj čas a dieťa v predškolskom veku sa má hrať tak, ako je to preň prirodzené – hrou, v úzkom vzťahu s blízkou osobou (rodičom, či učiteľkou), objavovaním a primerané svojej úrovni.

Ako som už písala [v inom blogu](#), „v súčasnosti sa deti vzdelávajú v oblastiach [Jazyk a komunikácia](#), [Matematika a práca s informáciami](#), [Človek a príroda](#), [Človek a spoločnosť](#), [Človek a svet práce](#), Umenie a kultúra ([Hudobná výchova](#) a [Výtvarná výchova](#)) a [Zdravie a pohyb](#). Okrem toho materské školy rozširujú svoju vzdelávaciu ponuku podľa toho, na čo sa zameriavajú, teda podľa svojej profilácie. Vytvárajú si [školské vzdelávacie programy](#), v ktorých sa podľa vlastných možností a potrieb zameriavajú viac napríklad na [mediálnu výchovu a kritické myslenie](#), prostredníctvom zapájania sa do rôznych programov napríklad aj na [environmentálnu výchovu](#), rozvíjanie [finančnej gramotnosti](#), [rozvíjanie technických zručností](#) detí, či [rozvíjanie emocionálnej inteligencie](#) detí. Vzdelávajú deti od 3 rokov veku až po nástup do základnej školy. Áno, vzdelávajú detí od 3 rokov, nie od 5 rokov. Systematicky, kontinuálne, poctivo. Učia v nich [kvalifikované učiteľky](#), ktoré musia mať metodiku všetkých vyššie uvedených vzdelávacích oblastí v malíčku, ktoré majú okrem kvalifikácie aj chuť, trpezlivosť deti vychovávať a poriadne a s láskou sa o ne aj starať.“

Kto to financuje?

Školský zákon hovorí o bezplatnosti výchovy a vzdelávania detí, pre ktoré je vzdelávanie povinné ([§3 písmeno a\) školského zákona](#)). S tou „bezplatnosťou“ je to všelijako, no v princípe ide o pokrytie nákladov na výchovu a vzdelávanie detí ([a čiastočne aj na ich stravovanie](#)) z verejných zdrojov. Materské školy a ich zriaďovatelia pri poskytovaní povinného predprimárneho vzdelávania môžu počítať s dvoma zdrojmi financovania:

1. **z podielových daní prostredníctvom financovania originálnych kompetencií obcí,**
2. **z príspevku na výchovu a vzdelávanie pre deti, pre ktoré je predprimárne vzdelávanie povinné.**

O financovaní materských škôl som napísala [osobitný blog](#), ktorého text je platný aj dnes. V ňom nádate podrobnosti, ktoré platia stále, až na niekoľko zmien:

1. Vo vzťahu k zdroju 1 sa zmenil aktuálny koeficient odvíjajúci sa od výšky výberu daní v predošlom kalendárnom roku, tento sa mení teda každý rok a s ním aj určenie tohto príspevku na mzdy a prevádzku materskej školy obcou, na ktorej území je zriadená materská škola (zriadená obcou, cirkevná, súkromná),
2. Vo vzťahu k zdroju 2 sa zmenila výška stanoveného percenta životného minima pre jedno nezaopatrované dieťa z pôvodných 15% na 43,75% a okrem jeho navýšenia sa mení aj rozšírenie jeho účelu o možnosť financovať aj pedagogického asistenta, či odborného zamestnanca materskej školy a vybaviť exteriér materskej školy učebnými pomôckami.

Záver

Ak má niekto pocit, že sa v článku stráca, uznávam, téma je to zložitá. Je ťažké ju uchopiť jednoducho a pritom korektne. Je nevyhnutné, aby na úrovni štátu, obcí, miest aj materských škôl prebiehalo kvalitné, včasné a zrozumiteľné informovanie všetkých, ktorých sa táto téma týka. Tento blog som písala za účelom pomôcť zorientovať sa v téme povinného predprimárneho vzdelávania a prispieť trošku k eliminovaniu nedorozumení a problémov pri jeho zavádzaní. Verím, že to zvládneme, no toto bude závisieť od všetkých zúčastnených dospelých. Netreba otáľať priebežne a včas systém upraviť, ak sa ukáže, že je to potrebné.

Nemali by sme však zabudnúť, že je povinné predprimárne vzdelávanie určené pre deti a má byť v ich prospech. Ináč to nebude mať zmysel.

Zdroj: <https://dennikn.sk/blog/2401141/najdolezitejsie-informacie-o-povinnom-predprimarnom-vzdelavani/?ref=box>

Autorka: Mgr. Michaela Vargová, PhD.